

מי מעוניין ביצירת היסטריה לאומית נגד התוכנית הסעודית, ומדוע?

פאהד הנורא

תשומת-ליבו של העולם בה בעד תגובה ציבורית מתאימה, נשכח העניין, אף שהיה בו אז חידוש מהפכני. הרעש העולמי העצום המלווה את התוכנית עתה, עם פירסומה מחדש, נובע מטיב העיתוי במצב הנוכחי.

עיתוי זה הופך אותה לנושא בינלאומי ממדרגה ראשונה ביגלל הסיבות הבאות:

● החלטת הממשלה החדשה בארצות-הברית לעשות עסקים עם סעודיה, ולהעניק לסעודיה את המעמד הבכיר במערך האמריקאי במרחב.

● יצירת הקונסוזוס האירופי, המתבטא ב"הצהרת ונציה" של מדינות השוק המשותף, והמקביל במידה רבה לעקרונותיה של תוכנית-פאהד.

● ההרגשה הכללית כי באפריל 1982 מסתתרים פרק, מפני שהשדום הישראלי-מצרי יושג גם אז, ואילו רעיון האוטונומיה מת כאיבו.

סתירה לקמפי-דייוויד?

הטענה העיקרית של ממשלת-בגין, כאילו סותרת התוכנית את הסכמי קמפי-דייוויד, היא חסרת בסיס. כשבא הנשיא אנוור אל-סאדאת לירושלים, השמיע באוזני הכנסת תוכנית המתאימה בדיוק לעקרונות פאהד. אל-סאדאת לא הסתיר מעולם שהוא חותר להקמת מדינה פלסטינית לצד ישראל, שאינו משלים עם סיפוח ירושלים המזרחית לישראל, ושעל ישראל לסגת מכל השטחים שכבשה ב-1967.

גם הדגם של השדום הישראלי-מצרי מתאים בדיוק להצעות פאהד: נסיגה שלמה תמורת שדום שלם.

אין סתירה בין רעיון האוטונומיה ובין תוכנית-פאהד. עליפי הסכמי קמפי-דייוויד, האוטונומיה היא מצב זמני, לחמש שנים בלבד, והיא "שלב מעבר" למצב של קבע. לפי העמדה המצרית המוצהרת, המצב הקבוע יהיה מדינה פלסטינית בגדה וברצועה.

ניתן בקלות לחבר את שתי התוכניות, ברצף של (א) אוטונומיה, (ב) נאמנות בינלאומית, (ג) הגדרה עצמית, (ד) מדינה פלסטינית.

יש, כמובן, סתירה גמורה בין תוכנית-פאהד ובין ההצעות של ממשלת-בגין במשא-ומתן על האוטונומיה. אך הצעות אלה לא התקבלו על-ידי איש ועל דעת איש מחוץ לישראל, ובודאי אינן מחייבות את המצרים. הנשיא חוסני מובארק מגלה יחס חיובי ביותר ל"תוכנית-פאהד, דווקא מפני שאין בה סתירה רישמית להסכמי קמפי-דייוויד. ומפני שהיא עשויה לעזור לו לחזור לעולם הערבי, מבלי לנטוש את הסכמי קמפי-דייוויד. בהסכימו להכרה בזכותה של ישראל להתקיים בשדום, מאשר פאהד בדיעבד את רעיון השדום הישראלי-מצרי. אם התוכנית הי סעודית תתקבל על דעת הפיסגה הערבית הקרובה בעיר פאס במארוקו, יהווה הדבר גשר דשיבת מצריים לעולם הערבי, מבלי לסכן את השדום עם ישראל.

מדוע מתנגד בגין?

מדוע מסתער מנחם בגין בחימה שפוכה על תוכנית האמיר פאהד?

לכאורה זוהי תגובה מוזרה. ממשלת-ישראל היתה צריכה לברך על עצם העובדה כי סעודיה, שהיא כיום המדינה הערבית המר-כזית, מפרסמת תוכנית שיש בה — וזוהי גם בעקיפין — הנכונות להכיר בישראל.

הממשלה יכלה לפרסם ברכה כזאת, גם אילו רצתה לשלול את כל פרטי התוכנית. תגובה סבירה כזאת היתה מעוררת הד חיובי ביותר ברחבי העולם, ומחזקת את מעמד של ישראל ושל בגין עצמו.

מדוע לא נהג בגין כן?

לכן יש תשובה פשוטה: היסוד המוסד של מדיניות בגין הוא הרצון להחזיק לצמיתות בכל רחבי הגדה המערבית ורצועת-עזה. אין בגין יכול להסכים, ולוא גם בצורה הזוהירה והמסוייגת ביותר, לכל תוכנית שמטרתה היא להשיג שלום, אם המחיר הוא החזרת השטחים הי כבושים. משום כך נאלצים בגין ושות' להשיב כבר בשלב הראשון בלאו טוטאלי על תוכנית כזאת, גם אם היא מבטיחה לישראל שלום מלא. שלם וניצחי.

העובדה שכל צבא הדיפלומטים, השגררי רים, הפקידונים, העיתונאים והפרשנים, יחד עם האופוזיציה בהנהגתם המפוראת של שימי עון פרס ויצחק רבין, מקבלים עמדה זו של כנין בתורת משה מפניו — מעידה על המצב הנוכחי במדינה.

מעולם לא בלט העדרה של אופוזיציה אמיתית בכנסת העשירית כמו בימים אלה.

לכל הפרשה הזאת יש דמיון מבהיל למה שאירע (המשך בעמוד 73)

כשנתיים. אלא שאז לא היכה הדבר גלים. ממשלת-ישראל השתדלה אז להתעלם כליל מן ה תוכנית והיא הצליחה במידה רבה למנוע את התמקדות



האמיר פאהד
"כן, אבל..."



"הייג שואל כל יום לשלומנו!"



נחם בגין עשה זאת שוב. כמו אשף על הבימה, שלף ממיגבעות שפן שחור, הכריז עליו כעל השטן בכבודו ובעצמו, מיקד בו את שינאת הבריות, יצר "אחדות לאומית" נגדו והפך את יריביו לסמרטוטים.

תוך כדי כך יצר בגין שוב "קונסוזוס לאומי" לפי צרכיו, דחק את מפלגת-העבודה העלובה לפינה והראה לכל כי לזקמה בלה זו אין עוד מה להציע. מילבד חזרה נכנעת על דיברי בגין עצמו.

כלפי העולם הופיע בגין שוב כעושה-הצרות הגדול, הסרבן הניצחי, הלאומן המסומר שלא כדאי "להתחיל איתו". גם כלפי פנים השתיק את האופוזיציה הלאומנית הקיצונית על-ידי הופעתו כמנהיג מילחמת-קודש נגד בני-הבליעל הזוממים לכולתנו.

כל זאת עשה באמצעות דבר הקרוי "תוכנית פאהד".

בהמולה הרבה של בגין וכלייהתיקשות הנכנעים לא היה כימעט לאיש העוז לשאול: מה יש, בעצם, בתוכנית זו? מהי? מה רע בה?

אינו נשארו שאדות אזה, היתה מתקבלת תמונה שונה לחלוטין.

מה יש בה?

דבר הקרוי "תוכנית פאהד", על שם יורשהצר סעודי, האיש החזק בממלכת-הנפט, אינו תוכנית. כלומר: אין זו תבנית מפורטת של פיתרון, הכוללת דרכי-הגשמה ולוח-זמנים. למעשה זוהי רשימה של עקרונות להשגת שדום כולל במרחב.

עיקרי הדברים:

- על ישראל לסגת לגבולות שהיו קיימים לפני מילחמת ששת-הימים.
- בגדה המערבית וברצועת-עזה תקום מדינה פלסטינית, אשר בירתה תהיה בירושלים המזרחית.
- ישראל תעביר את השטחים האלה תחילה לידי האו"ם, כדי שהפלסטינים יוכלו להפעיל בהם את זכותם להגדרה עצמית.
- הפלסטים הפלסטיניים יוכלו לבחור בין חזרה ובין פיצויים כספיים.
- "לכל המדינות במזרח התיכון" הזכות להתקיים בשלום.

התוכנית אינה מזכירה בפירוש את אש"ף ואת מדינת-ישראל. אך האמיר פאהד כעצמו הוסיף לאחר מכן, בהודעות ובראיונות, כי על ישראל לנהל משא-ומתן עם אש"ף למען הגי שמת התוכנית, ובי מדינת-ישראל והמדינה הפלסטינית צריכות להכיר זו בזו.

פאהד גם רמז כי הדרך המעשית להגשמת התוכנית היא הפעלת לחץ מטעם ארצות-הברית על ישראל.

מה חדש בה?

כחינת תוכנה, אין בתוכנית כל חדש. למעשה היא חוזרת על עקרונות, שכבר העולם הערבי, מילבד חזית-הישראלי, רוגל בהם מזה שנים רבות.

החלטת מועצת-הביטחון 242, שמנחם בגין התנגד לה בהריפות, ושהפכה לאחר מכן יסוד מוסד של מדיניות הרישמית, כבר כוללת את עיקרי הדברים האלה.

ההלטה זו אומנם התעלמה מן הבעיה הפלסטינית, אך היא קבעה שני עקרונות בסיסיים: שאין לספח שטחים בעיקבות מילחמה, וכי לכל המדינות במרחב הזכות לחיות בעצמאות, ריבונות ושלמות טריטוריאלית.

גם ההחלטה 242, כמו תוכנית-פאהד, אינה מזכירה בפירוש את הצורך לעשות שלום עם ישראל, אלא מדברת על הזכות של "כל הי מדינות" במרחב לחיות בשלום.

ישראל טענה תמיד כי ההחלטה 242 אינה קוראת לנסיגה לגבולות הקודמים, אך כל המדינות, ובכללן ארצות-הברית, טענו לעומתה תמיד כי הכוונה היא לנסיגה לגבולות הארבעה ביוני 1967, עם תיקוני-גבול מיועריים. על זכות הפלסטים הפלסטיניים לבחור בין שיבה ובין קבלת-פיצויים החליטו מוסדות האו"ם.

אף מדינה אחת בעולם לא הכירה בסיפוח ירושלים המזרחית לישראל, ועל כן מקובל על הכל כי החלק הערבי של העיר צריך לחזור לריבונות ערבית. אך מרבית המדינות מסכימות לכך שאין לחלק את ירושלים מחדש מבהינה פיסית, וכי יש לשמור על שלמות העיר תוך חלוקת הריבונות בה.

פיתרון כזה אינו נשגד בפירוש בתוכנית.

מדוע דווקא עכשיו?

ניגוד לדיעה המקובלת, אין גם חדש בהצגת תוכנית כזאת על-ידי סעודיה. למעשה כבר הכריז האמיר פאהד על אותם העקרונות עצמם בתוכנית-ישלום, שפירסם לפני